

KECSKEMÉTI LAPOK

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre 5 ft — kr. Negyedévre 1 ft 50 kr.
Félévre . . . 2 . 50 . . . Egy szám ára 12 kr.

Külföldre az ez folyóirat minden hónap elején lehet.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

MEGJELENIK MINDEN VASARNAP

SZERKESZTŐ LAKIK: III. TIZED, BUDAI-UTCA, 189. SZ.

KIADÓ-HIVATAL: BUDAI-UTCA, 186. SZ.

HIRDETÉSI DIJ:

4 hasábos petit sor 5 kr., többszöri vagy terjedelmes hirdetéseknek árbeáérték adatik.

Helyegydj minden bejelentésért 30 kr.

Állami közigazgatás.

Régi mondás és igaz: *Justitia est regnorum fundamentum.*

Ugyanezt mondhatjuk a közigazgatásra is, ha az jó. Mert ha fontos érdeke az államnak a jó igazságszolgáltatás: az állampolgároknak talán ennél is fontosabb érdeke a jó közigazgatás. Azt lehet mondani, hogy az állami organizmusnak ez a lélekző szerve, melynek egészséges, összhangzó működésétől függ az állam szilárdsága; az államszeme megizmosodása, az állampolgárok életének és vagyonának biztonságát. A jó adminisztráció a társadalmi lét összetartó kapasa, az egyéni jog és szabadság legbiztosabb őre.

Alig van frázis, melyet jobban elkoptattak volna, mint mikor közigazgatásunkat ázsiaiainak nevezik, valahányszor csak valami hírhedtebb eset felmerül. A tekintetes vármegye közigazgatási múltját számtalan oly adoma őrzi, mint a „korhadat karfa”, az „alatt esatolt rab” stb.

Nagyon sajnós, hogy közigazgatásunk eddigi állapotára alkalmazott jelzők sok esetben igen találók. Mert hogy helyenkint van jó adminisztráció, azt hisszük és tudjuk is, de hogy az általában, országszerte jó volna, azt ugyan senki sem merné állítani. Hiszen lehetetlen nem látnunk az ellenkezőt nemcsak a napról-napra tapasztalható slendriányságokban, hanyagságban, feltelességben, hanem fájdalom, az utolsó időben annyira felszaporodott bűnös fizelmekben, a mik miatt pirulunk kell önmagunk előtt és keserűség fogja el lelkünket, tudva azt, hogy az idegenek azok után ítélnek meg bennünket.

Harag és bánat emésztí minden jóra való ember szívét a sikkasztások hallatára, a mik országszerte, évről-évre nyomon követik egymást, károsítva közönségeket, megnyomorítva árvaakat és özvegyeket.

Az idők tapasztalásai mindinkább meggyőznek bennünket arról, hogy a modern közigazgatás szervezete nálunk még nincs föltalálva, hogy ez a kormány és törvényhozás bölcseségére vár. Hasztalan tákolta eddig a kormány

és törvényhozás az ősi autonómia iránti kegyeletből a régi közigazgatást, mely apáink igényeit még valahogy kielégíthette, de a civilizáció haladtával mindinkább ázsiaiainak tűnik ki; hasztalan oltott be az önrendelkezési jogok széles keretében államkormányi befolyást, hogy azokat korlátozza s ezzel a közigazgatást javítsa: a gépezet csak komplikáltabb lett s ámbár több tekintetben javult is valamit, de jónak ma sem mondható s nem is lesz az a mai se hús, se hal állapotában soha.

A mi javulást tapasztalunk az adminisztrációban, azt kétségkívül a kormányi befolyást gyarapító újabb törvényeknek köszönhetjük. Ezt a régi munitcipium hívei nagy szívbeli keserűségekre, maguk is kénytelenek bevallani, ha őszinték akarnak lenni. Azonban a mi javulást az utóbbi évtized parlamenti intézkedései hoztak, azt a régi autonómia maradványai még mindig bőven ellensúlyozzák. Hogy mily irányban kell itt tehát a segítség, az ebből a kettős tételből önként folyik.

Politikáról nem beszélünk, csak közigazgatásról. A közigazgatási intézményekről, illetve azok végrehajtóitól gyors és pontos közszolgálatot, lelkiismeretes és tiszta munkát várunk. Ez a jó és becsületes közigazgatás. De hát a mostani rendszer hiába adott oly nagy hatáskört az államhatalom képviselőinek, a főispánoknak, mikor azt látjuk, hogy sok helyen nem képesek a régi rendszer maradványjogainak alapján működő közegek visszaéléseit meggátolni.

E régi rendszer hátrányai még más sok alakban is mutatkoznak, a miket sem a főispánok, annál kevésbbé maguk a választott tisztviselők nem tudnak meggátolni. Az irigység, a pártoskodás, a személyes, családi politika, sok helyen a romlott sajtó, az örökös torzalkodások lehetetlenné teszik az önzéres tisztviselő működését, melyet mindenféle tekintetek bilincsekbe vernek. Nem kutatjuk, mi az oka, de látjuk, hogy így van. S a közönség jobb észű része ezt látva ámul és fejt csó-

válja; a malicziózusok serege pedig kárörvendez.

Hogy ily körülmények közt mennyi ér a hatóság nimbusa, azt fejtegetnünk talán fölösleges.

Örömmel üdvözöljük azért az új belügyminisztert, ki munkaprogramjába elsősorban az állami adminisztráció szervezését vette föl.

Iskola és erkölcsiség.

(Folytatás és vége.)

Ugyan a személyek, dolgok- és körülményeknek ezen értékelési mérlegelése képezi az erkölcsiség alapját; mert cselekedeteinket, ha kényszer nélkül szabadon cselekedhetünk, rendszeren a szerint irányozzuk. Az erkölcsiség nem is egyéb, mint minden dolgot, az élet összes javait, viszonyait és körülményeit a maguk igazi értéke szerint becsülni, s e szerint élni és cselekedni. A ki a kisebb jót többre becsüli a nagyobbánál, pl. önnön javát és előnyét a társadalom javánál és biztonságánál, az anyagi vagyont a tiszta lelkiismeretnél, a származást és rangot az egyéni érdeménél: az, hamis mértéket alkalmazván, lépten nyomon összeütközésbe jő a tiszta erkölcsiséggel.

Amint a gyermek tapasztalása bővül, t. i. amint képzetei és érzelmei szaporodnak: vágyai és törekvései is egyre módosulnak. A feltűnt érzések s a belőlük származó vágyak és törekvések küzdelme minden egyes akaratbeli elhatározásnál egyre több oldalú és bonyolultabbá lesz, mert amaz emillett érték meghatározások tényezői egyre szaporodnak. Innen van a gyermek és ifjú cselekedéseiben annyiszor tapasztalható ingadozás, sőt sokszor ellentétesség is. S valamint az izmokat a gyakorlat acélozza s a siker hátorítja, azonképen az akarat szilárdságát s a cselekvés bátorságát is csak hosszabb, még pedig erőt nem haladó gyakorlás által lehet megszerezni.

Bevégett erkölcsi jellemet (charaktert) gyermekben és ifjában ne keressünk: az csak a felnőtt férfi és nő disze, aki t. i. a dolgok erkölcsi értékének mérlegelésében a hosszas, szakadatlan gyakorlat által odáig jutott, hogy mintegy öntudatlanul is az erkölcsileg helyeset és jót választja és cselekszik. Sajnos, hogy sok ember sohasem jut el erre az állapponra, hanem erkölcsi leg teljes életében kiskorú.

Mindezekből kiténik, hogy az emberi szellem fejlődésében, működésében és nyilvánulásában három főirányt lehet megkülönböztetni (lévén a többi e háromnak eredménye és összetétele), úgy mint: az ismerő, az érző és az akaró tevékenységet. Az elsőnek alapelemei a képzetek, a másodiké az érzések, a harmadiké az érzésekből szár-

mazó vágyak és törekvések; az elsőnek eredménye az ismeret, a másodiké a kedély, a harmadiké az erkölcsiség. Minthogy azonban az emberi lélek egységes, részekre nem osztható: természetes, hogy a három tevékenység is szoros összefüggésben van egymással, egyik hat a másikra, egyik a másiktól teljesen el nem választható s egészen elkülönítve nem is képzelhető. Mégis a kedély és az erkölcsiség mintegy ikerterestvérekként tekinthetők, az érzések levén mindkettőnek a fundamentuma. A nevelés legszebb feladata a léleknek valamennyi tevékenységét kellő mértékben és összhangzóan képezni és fejleszteni. Mert csak annak az embernek műveltsége tökéletes és válik az egyének és legfőképp a társadalomnak hasznára, kibén ismeret, kedély és erkölcsiség a kellő harmóniában van meg.

A vérmérséklettől, a természeti, hogy úgy mondjam örökölthet hajlandóságoktól és tehetségektől eltekintve, mint a melyekben nem igen áll módunkban lényegesen változtatni, nevelési tényezők a család, a társadalom és a természet (szóval a környezet) és az iskola. A nagy természet mindnyájunk előtt nyitva van, legfőképp az a különbség, hogy e tekintetben egyikünk kedvezőbb körülmények között él, mint másikunk; de azért nincs éppérkéző ember, ki a nagy természet nyitott könyvéből a neki szükségeseket meg ne tanulhatná, ha csak ebben mesterségesen meg nem akadályozzák. A kellő ismeretek nyújtása, az iskolakötelezettség korától kezdve, legfőképen az iskola feladata és kötelessége, de már az egészséges kedély és az erkölcsiség megteremtése a család-, társadalom- és iskolára együttesen hárul, még pedig nagyobb mérvben a családra, mint az iskolára. Ez nemcsak azért van így, mivel a gyermek sokkal többet van a család körében, mint az iskolában, hanem azért is, mert azon érzéseket és hangulatokat, melyeket a gyermek a családból az iskolába hoz, s melyek a kedély és erkölcsiség alapelemeit alkotják, nem törölheti el az iskola, sőt azon benyomásokat és viszonyokat, melyek a család körében az iskolába járás ideje alatt is napról-napra hatnak a gyermek kedélyére és erkölcsiségére, még csak nem is ellenőrizheti.

Mig tehát az ismeretek dolgában a felelősség legfőképen az iskolát terheli, s ha a tanuló ifjúság ismereteli nem üt meg a kellő mértékű, azért az iskola méltán, bár itt sem mindig kizárólag, valódi: addig, ha az ifjúság erkölcsi ellen van kifogás, ezért a vád legfőképen a család és a társadalmat érheti.

Ugyanis az iskola mindazokat az eszközöket, melyet az erkölcsi képzés céljából rendelkezésére állanak, igyekszik lehetőleg kihasználni. Mindent megtesz a kedélynek egészséges irányban való fejlesztésére; igyekszik az olvasmányok, költői művek, a tör-

KECSKEMÉTI LAPOK TÁRCZAJA

„Nyár.”

Rudnyánszky Gyula újabb költeményei.

Végig lapoztam . . . nem! ezt a divatos kifejezést, most csakugyan nem alkalmaznám jól, mert igazán végig olvastam a 278 lapra terjedő csinos kötetet, s nem tehetek róla, hogy a sok szép gondolat között minduntalan föl-fölbukkan emlékezetemben ez az egy sor: „Ugyan kinek kell vers manapság?” Mintha maga a költő is belátná, hogy meddő munkát végzett. A mai kor gyermeke nem ér rá holdvilágnál ábrándozni, rimekben sóhajtozni együtt a költővel, s azonkívül annyi baja van jó magának is, hogy melán epedő poeta zívigüyeinek s egyéni dolgainak végig hallgatásánál a legkisebb gondja is nagyobb. Aztán meg bosszantó dolog, hogy ebben a reklámas világban azt se tudja az ember, kinek higgyen, mit tartson jó portékának; kezébe veszi egy-egy fölmagasztalt kötetkét, szinte beleizzad a kutatásba, s az utolsó lapon veszi észre, hogy nem talált egy igaz gyönyörűemet sem, de annál több nyegleséget és hamis érzést. Kinek is kellene hát a vers manapság?!

Pedig ebben a 25—30 fokos melegben

űgy delutánonkint hej de kapóra jön egy kötet költemény alkotónak! És én azt hiszem, hogy a diszasztalnak aranysegélyű könyvei közt ilyenkor azokon van a sor, melyekre az van nyomva, hogy „Költemények”. Ezért is szokás az ilyen könyveket — szölyszekében olvasni. Nem tagadom, hogy Rudnyánszky újabb költeményeit én is 25 fokos melegben olvastam el: de én nem vagyok az oka, hanem ő: miért adta ki *nyáron?* Elolvastam, pedig nem szölyszekébe, hanem iróasztalom mellett, s nem aludtam el tőlük, sőt arra az édes tudatra ébredtem, hogy kis könyvtárom egy szép könyvvel gyarapodott.

Nem is tudom megállni, hogy el ne mondjam, mi van e kötetben. Egy kissé tán elkéstem a dologgal, hisz az újságok már szóltak róla, de nekem egyéb mondani valóm is volna, a mire majd cikizem végén hívem föl becses figyelmet, szíves olvasóm.

Nem tudom, családome, ha azt gondolom, hogy a „Nyár” költője aligha óhajjt „fiatal poeta”-nak tekintetni; újabb kötetének czime legalább t árulja el. Eleget is irt arra, hogy egészen „fiatal” számba ne vessétek. Pedig én részemről szeretném őt fiatalnak tudni nemcsak korban, hanem munkacserében is, a ki megöött még reményekben gazdag hosszú évsort s ez évsorban költői erőttől duzzadó köteteket sejtethet. Erre a

sejtésre pedig a „Fényben, árnyban” irt költeményeken kívül főképen a „Nyár” jogosit föl engem. Rudnyánszky költészetének a *nyara* igazi nyár: van ragyogó fénye, hevítő melege és borult, hideg éjszakája, egy szóval: van fénye és árnya, a mi — szellemeskedés nélkül legyen mondva — annyit tesz, hogy a költő ez újabb köteté, a „Nyár”, édes testvére a „Fényben, árnyban” című előbbi kötetnek; mindkettő abból a forrásból fakadt, melyről maga éneklé a költő:

Én nyarában nem csalódom, —

Ami benne rossz és jó van,

Mind egészen az enyém! (Nyár.)

Az a forrás pedig élete és egyénisége, melylyel szorosan összeforrott költészeté is. Mi hát ebben a ragyogó és hevítő, s mi a hideg és boros? Hadd mondjam el, a hogy én gondolom, röviden.

A költészet, azt mondják, égi szikra, mely világit és melegít; lángra gyújtja a költő szívet, hogy tüzet fogjon tőle mind, a ki hallja, olvassa és megérinti. Úgy van; először a költőnek kell égnie a költészetért, mely neki mindene.

Kopott ruhában, meghurcolva sárban

Szenői kő: nyilatolt betegem,

Küzködbe, ismeretlenl, hasztalan —

Gyönyörrel zengem büszke énekm! (A költészet.)

S a költészetnek ez a hő szerete át-vonul az egész kötetben, kiérzhető minden dalából. Különbösen is Rudnyánszky költészetének alaphangja a szeretet; szereti családját törőn, hazáját lelkesülten, az emberiséget a részvét melegevel. Már előbbi kötetében kiválóan szépeknek találtam azon költeményeit, melyekben neheze való szerelme szólal meg. Újabb költeményeiben is szinte meghatón nyilatkozik nejeéről, családjáról; *Vig-rendelet* című darabjában benne van egész élete, neje s gyermeke iránt érzett összes szerete, árnyalva bizonyos rejtetgetett, de minduntalan előtörő fájdalommal. Kitevűzik ez a *Karácsonkór* címűből is, mely szinte kinos vergődés a családi boldogság közepette: gyenge volt, számszor megbűnhődött, s elviselt mindent, csak neje s kicsiny fiát ne sajtja miatta büntetés. A *Fiamkő* címűben is megpendül az a sejtelmes bús hang, mig a *Szerelm hymnus*a sorsának és szerelmének megindító története, az *Ok ne sírást* . . . kezeltűt csinos dal pedig arról tanúskodik, hogy ez a szerelem ma is oly forró, mint első csókja volt. Ezzel a hanggal szinezi néhány más dalát is, melynek tárgya nem a szerelem.

Hazaifas heve igaz és jogos, hangja többnyire elégikus. Van rá oka neki is, nekünk is elég. A *Lujtón* a szeretlen kap-

tételemből és életből vett megragadó példák által s a természetben nyilatkozó bölcsesség és szépség szemléltetése és feltüntetése által oly érzéseket és érzelmeket kelteni a növendékekben, melyek az egész valót átjátszák, szíve húrjait rezgésbe hozzák. A ki látta, miként prulnak ki a növendékek arcaira egy-egy szép költeménynek elszavalása, vagy közös elolvasása közben; a ki látta ilyenkor szemekbeük a könyvek megoszlását; a ki megfigyelte, mint gyulak ki a lelkesedés tüze a szemekben egy-egy szép történelmi epizód elbeszélése alatt; az megnyugodhatik abban, hogy az iskola a kedélyi és erkölcsi képzést illetőleg megtette kötelességét. Az a könyv, az a lelkesedés, azok az érzelmei maradandó nyomokat hagynak a lélekben s nemcsak a kedélyt nemestítik, de az erkölcsi elhatározásra is befolyanak.

Azonkívül az iskola már egy kis társadalom, melyben a tagoknak egyenlő jogai és kötelességei vannak. Itt már a növendék, épen úgy, mint az életben, kénytelen társaihoz simulni, vágyait, akaratát a többiekével összeegyeztetni, ha azt nem akarja, hogy a tanulótársak maguk közül mint hasznavehetetlen kiküszöböljék. Mindezek kapcsolatban a közös ünnepek- és örömközel, az apró közös nehézségekkel egyetelől a társadalmi etények magvait hintegyetik a gyermek lelkébe, mástól pedig kedélyére is jötkönyvan hatnak, kiszabadítván őt az elkenyvetésnek vagy zsarnokoskodásnak bűnös hatása alól, mely fájdalom, anyai családban otthonos. És ez minden tekintetben fontos dolog. Mert „Sok ember csak azért boldogtalan, mert napként központnak tartja magát, mely körül az egész világnak forognia kell.”

De továbbá, közvetve akkor is az ifjúság erkölcsösebbé tételén fáradozik az iskola, midőn tanít, sőt épen az ismeretek helyes módon való közlése egyik leghatásosabb eszköze az iskolának az erkölcsi képzés körül, mert ez az eszköz egészen rendelkezésre áll. Sokan kiesnylik az ismereteknek az erkölcsösre való befolyását, pedig a cselekedetek erkölcsi mérlegeléséhez, a követezmények helyes megítéléséhez, az emberek, tárgyak és körülmények valódi és viszonylagos értékének meghatározásához, következőleg az akarat öntudatoságához, mely az erkölcsöség igazi nélkülözhetetlen feltétele, mulhatatlan bizonyos mennyiségű ismeret szükséges. Tömerdek azon hibák és bűnök száma, melyeket az emberek önmaguk, embertársaik és a társadalom ellen merő tudatlanságból követnek el. Az ilyen hibák és bűnök legbiztosabb ellenszere az elmék kellő fölvilágosítása, a szükséges ismeret terjesztése. Habár tehát a pszéa ismeret, a tudomány senkit erkölcsösé nem tesz is; habár a tanítás, az ismeretek terjesztése nem csalahatatlan szer az erkölcselenség ellen, a mint hogy nincs és nem is lesz soha nevelési és tanítási rendszer, mely mindenkit csalahatatlanul erkölcsösé tenne; mégis az iskolák azon működését, melyet az ismeretek közlése és így az elmék fölvilágosítása körül kifejtjenek, erkölcsi tekintetben sem szabad kiesnyleni, az erkölcsiséggel szembe állítani pedig épen vétkes kiesnyelműség.

Főnebb említettém, hogy az akarat szilárdaságát és a cselekvés bátorságát, melyek nélkül erkölcsi jellem nem is képzhető, csak hosszas és rendszeres gyakorlás által lehet megszerezni. E nélkül lehet valaki egyes esetekben makacs, de odáig sohasem fog eljutni, hogy mindig csak azt akarja, a mit eljött meggyőződése erkölcsileg helyesnek tart, s hogy a mit egyszer ilyenül fölismert, azt, vissza nem rettetve a nehézségektől, rendületlenül meg is cselekedje. Jól mondják, hogy a pokol tornáca csupa

jó szándékkal van kiköveze. Hány emberben megvan a jó szándék és hibáinak beismerése: de mert akarata gyáva, a gyakorlás által nincs kellően acéolva, a legkisebb nehézségtől visszariad, s marad minden a régieben.

Az iskola e tekintetben, t. i. az akarat és cselekvés gyakorlását illetőleg is igen sokat tesz. Az iskolába járó gyermeknek és ifjának naponként vannak erejét meg nem haladó kötelességei; ezeket az iskola számon kéri, a kötelességmulasztókat inti és bünteti, s ily módon a növendék akaratát napról-napra próbára teszi és gyakorolja.

De vajlon támogatja-e az iskolát nevelői munkájában a család és a társadalom? Avagy megteszi-e azt, amit az ifjúság erkölcsi nevelése érdekében neki kellene megtennie? Fájdalom, nem mindig, sőt igen sokszor nem. Pedig a jól rendezett családi élet az a kör, melyben az egészséges kedély legkönnyebben és legbiztosabban megterem. Ugyanis azon ezernyi benyomások között, melyeknek a gyermek naponként ki van téve, ez szolgáltat olyan biztos és állandó nyugtponokat, melyekhez a testi-lelkiileg rohamos fejlődésben levő gyermek visszavisszatér, s melyeken szeretve és szeretettől környezve megpihen. De meg az erkölcsiségnek is melegdóga a nemes családi élet. A szülők kölcsönös szeretete, önfeláldozó munkássága, jó példája, nyájias tanítása és intése, ha szükséges, szeretettől vezérelt szóra, az a tiszta erkölcsi irány, mely szavaikat és tetteiket egyaránt áthatja, mind megannyi szükséges, hathatós és más által alig pótolható feltétele a gyermek erkölcsi nevelésének.

Csak hogy hány gyermek kedélye megy tönkre már idejében a ridég szeretetlenség, durvaság és kegyetlenség által egyfelől, a jamoszeret, elkenyvetés és szabadjára hagyás által másfelől, melyek a családban nem ritkák? És hány család van, melyekben az ezivakodás, a dologtalanság, egymásnak megcsalása, az alattomoság és alakoskodás, a fenyezés, a pazarlás, az élvezetekre való folytonos törekvés stb. mindennapi dolog? Az sem épen ritkaság, hogy a gyermek a család körében folytonosan az anyagi javaknak mind nélkülös díszesét és megszerzősüknek minden áron való jogosultságát, ezzel szemben pedig az anyának és az egyéni érdemeknek kiesnylésését és kigúnyolását látja és hallja. És nem akad-e olyan család is, melyben maguknak a szülőknek gondozás-módjára ledér, kiesnyelmű és minden erkölcsi alapot nélkülöz? Olyan eset meg hány van, midőn maguk a szülők buzdítják, közvetve vagy közvetlenül, a gyermeket a kötelesség-mulasztásra?

S ha már most az ilyen körülmények között növekedő gyermekek és ifjak erkölcsisége nem olyan lesz, a milyent a társadalom érdekében méltán óhajtnak és elvárunk; vajlon az iskola-e benne a bűnös? Bizonyára nem, mert hisz ily esetekben, ily gyermekekkel és ifjakkal szemben az iskola legtöbbször szelmalom harcot harcol, midőn erkölcsi nevelésükön fáradozik, s a legjobb esetben is csak a foltosás szerepe jut neki.

Es ha az ifjú lépten-nyomon látja a társadalomban, mint kerekednek az üresfejek és léhák a tehetőségek és szorgalmakosok fölé csupán azért, mert jobban tudnak küszölni, eszűni-mászni s belső ürességüket hideg ügyességek által eltakarni, s az embereket elkápráztatni; ha látja, hogy éreny, tudomány- és szorgalomnál igen sokszor többet ér egy kis befolyásos protektió; ha tapasztalja, hogy a társadalom legizazabb és legönzetlenebb munkásait azok gúnyolják és nevetik ki leghamarább, kiknek, mert Isten sok anyagi jóval áldotta meg őket,

legtöbbször volna kötelességük a közjóért becsületből fáradozni; ha észreveszi, hogy a társadalom büni, jellemtelenséget egyaránt könnyen elnéz és megbocsát, ha siker koronája, de a sikertelenség meg nem bocsája; vajlon nem érte-műndez az ifjúság erkölcseseké annyi, a mennyit száz iskola sem képes helyre útni; vajlon esoda-e, ha a meg úgy sem kész character meginog; esoda-e, ha az ifjúság, a neki még természetes kiesnyelműségét fogva, sutha dobja az erkölcsi elveket s úszik az árral?

De ne folytassuk tovább, hanem fontolóra véve az elmondottakat, ne vádjuk az iskolát olyasmivel, a miben nem bűnös. Ne is várjunk bevezített erkölcsi jellemeket az iskolától, s mindenkéül föltt nem várjunk olyan iskolai nevelési rendszert, mely a világ erkölcsiségét egymagában megajvítja. Az iskola megteszi, a mit tehet, sokszor többet, mint a mennyit az adott viszonyok között töle méltányosan várni lehet. Legyen a társadalmi intézmények kezelése erkölcsi alapú; legyen a család az erkölcsiség otára, melyen szülők és gyermekek együtt áldoznak; akkor könnyebb lesz az iskola munkája, mint jelenleg, s mégis kevesebb lesz ellene a panasza, s a több iránta az elismerés.

Páthy Károly.

Kisdednevelési kiállítás.

Szakszerű kiállítások aránylag ritkák Magyarországon és azok is nagyobbérszt az állattenyésztés és kertészet egyes ágait karolják fel. Pedig — hogy többet ne említsünk — az országos növparkkiállítás, az öt-ötös mükiállítás s a könyvkiállítás társadalmilag és tudományosan téren jelentékeny nyomokat hagytak maguk után. De kétségtelen, hogy az ily szakszerű kiállítások rendezése nagyobb munkát is igényel, mint a már megszokott mezőgazdasági iparkiállítások. Annál érdekesebb jelenség, hogy az idén hazánkban kisdednevelési kiállítás lesz, a minő még eddig a külföldön sem volt. A még iskolás s nem több bábok életét, az emberi lény bimbóhasadásának titkait, a féslelő bimbó éltető elemeit s zord ellenségeit tünteti fel ez a kiállítás, melynek célja még melegebbé tenni a bábok szeretetét s megtanítani a népek ezreit is arra, a mit egy korán elhervadt ifjú nemrég így fejezett ki: minden nemzet vagyonában legnagyobb tőke az emberi élet. Ezen szép czélú szakkiallítás a magyar tanító-nők által alapított *Mária Dorottya Egyesület* kezdeményezte, anyák és orvosok sereglet hozzájárul, hogy azt minél fényesebben valósítsák meg. Két nagyvevő ismert szomorú tény az, mely a kisdednevelési kiállítás lét-jogosultságát feltétlenül igazolja. Egész Európában Magyarországon születik a legtöbb gyermek, de ugyanitt hal el a legtöbb kised is, az összes kisedek fele öt éves kora előtt sirhatnál ki kerül. Egész Európában keresni kell nagyon egy oly fajt, melyet a természet anyai testi és szellemi áldással halmozott volna el, mint a magyart, és nyugat felé alig van nemzet, hol a vagonosság s a társadalmi viszonyok oly közepszerű fokot állának, mint nálunk, s védek és száma néze kisebb hollandokat, svédekét és svájceziakat sem értük utol. Nemesak a kised nevelési kiállítások szolgálnak e rettenetes bajok ellenszerül, de ki nem kétségbevonni, hogy ily kiállítás is hasznos, hogy a kisdednevelési kiállítás esetleges sikere a keserű, de oly annyira szükséges önismeretet hatalmas erővel terjeszt a nemzet vezérférfiainak még mindig szük körén túl? Gondolkozó pedagógok eszelték ki az eszmét s czélyszerű megvaló-

sítása hazafias feladat, nagy lépés az öntudatos előhaladásban.

Budapestben a nemzeti színház szomszédságában levő Bolesznay-kert helyiségében már serényen folyik a munka, hogy ez a kiállítás augusztusban megkezdődjék. Az ország minden részéből, sőt külföldről is érkeznek gyermekruhák s gyermekjátékszerek. A palóc és székely, a tót és horvát, a sváb és oláh kisedeinek változatos életét együtt fogjuk itt látni édesek gyermekbábukon és környezetükben. Gyermekjátékok nagy számmal küldetnek be, a képeskönyvek s gyermekkerti szerek közül ott lesz esakuen mindaz, a mit a magyar irodalom s magyar ipar létrehozott. Az orvosok és iparosok benutatták a kisedek öltöztetésére, táplálására szükséges szereket, útutasításokat adnak a gyermekbetegségek elkerülés megátalása ellen. Az emberbaráti egyesületek itt adnak számot azokról a jó tettekről, melyeket a bábok érdekében kifejtettek. A tudosok a nagy közönség elé viszik a kisedek ápolásánál s józan nevelésénél szerzett tapasztalatokat s feltárják a veszélyeket, melyek a parányi öntudatlan lényeket a gondatlan szülők részéről fenyegetik.

Gondoskodnak arról is, hogy a kiállítás által nyújtott tapasztalatok maradandók legyenek. — A képeskönyveket s játékszereket szakértők veszik szigorú bírálat alá, s kijelölik a szülőknek a legjobbakat. Az ünnepektől Jókai Mór, a gyermekek kedvelt Forgó bácsija előadásokat tartanak ez alkalommal. A gyermekbetegségek hírneves orvosa, Bókay János, könyveskét ir hasznos tanácsokkal. Előadást tart Pósa Lajos, kinek megadott, hogy teljesen együtt érezzen a kisedekkel és dalai otthonosak legyenek a gyermekszobákban. P. Szathmáry Károly, ki egy emberélet javát a kisednevelésnek áldozta fel, Fodor József, a leg-hatalmasabb harezos azok között, kik a társadalom közönységét az egészséggel szemben ostromolják s anyai más hírneves orvos, paedagóg és író. S mindezek az előadások összegyűjtetnek az *Anyák könyvtára* című füzetes vállalatban, melyet a *Mária Dorottya Egyesület* egypár hatalmas fog árulni, hogy elterjedje, valódi házi-kincstár legyen ellenszere a rémitó gyermekhalandóságnak, már esirájában megfogja annak az öntudatlan nevelésnek, mely a proletárok és kétségbeesett existenciális számát szaporítja.

A kisdednevelési kiállítás rendezői valóban hasznos és nemes munkát végeznek. Müködésüknek eredménye is lesz augusztus havában, midőn az új vasúti tarifa életbe léptetésbe s a szt.-Istvánnapji ünnepek tömegesebben hozzák be Magyarországot minden részéből a látogatókat, már nyitva fog állani az a keresepi-úti épület, hol a józan gyermekszereket elveit gyakorlatilag hirdetik s hol fegyvereket gyártanak a gyermekhalandóság s a műveltség ellen. Legyen is ez a hatás minél nagyobb, minél tággabb körű. A kisedeket szeretni nem éreny, csak természetű ösztön, a kisedeket nem szeretni s a kisednevelést nem öntudatosan fejleszteni végtelen bűn, mely a nemzet létét kockáztatja.

György Aladár.

KÜLÖNFÉLEK.

— **Közgyűlés.** Kecskemét város törvényhatóságának bizottsága folyó hó 13-án azaz vasárnap rendkívüli közgyűlést tart, melynek tárgyát a lajos-miúzei vasút ügye képezi. Az iles lefolyásáról jövő számbunkban kimerítő tudósítást fogunk közölni.

— **A „Kecskeméti Jótékony Nőegylet”** folyó évi július hó 14-én vasárnap délután 5 órakor az intézet helyiségében tartja évi

kodást feddi. Szeretném, ha sokkal erősebb volna benne a hang. *A budai várban* méla, hazafias fájdalom panasza esendül meg; mindnyájan hallgatagon érezzük, hogy miért. Rokón tárgyát és hangját a *Visegrad* is; bús sóhaj a letűnt szép mult után az örömtelen jelenben:

Lelkem a multba szállva tévován,
Mint lepke tüskén, fonakadt a mór.

Gyönyörű kép! *Mátyás király*-a a nagy királyi emléket magasztalja, *Az ifjúsághoz* a buzgó magyar ifjúságot lelkesedik; a *Kozmopolita költészet* pedig reflexív Aranyának ilyen című költeményére, mely erős vád a fiatalabb magyar költők kozmopolitizmus hajlama ellen. Rudnyánszky ezt a vádat meg akarja gyöngíteni:

Magyar költő hangod, eszméd
S eszményed magyar legyen.
De miért ne keresheted
Szénet, háttér jobb helyen?
Száz virága van a melnek
És csak egy a melkása.
Bármily messze száll az ének:
Fészke mindig a haza.

Bátran van ez kimondva azzal a hangulattal szemben, mely Aranyának minden szavát föltétlenül dícsőíti és magasztalja; s ennek a bátor föltételeknek, mint „pro domo”-nak, úgy vélem van jogosultsága, melyet

még erősen támogat is *A költő a nemzet ajka* cz. költemény.

Rudnyánszky költészetében a *reflexió* elemnek nagy szerepe van, s ez az ő *agrárnak* borús, hüvös éjszakája: sokszor pessimista ő is, mint a legtöbb költő. A világ-fájdalom magában véve nemes érzelm, mert alapja az emberiség szeretete; s ki volna erre hivatottabb a költőnél? Csak egyet nem lehet soha biztosan tudni: mennyi részen van ebben a sötétebb világunkban az egyéni körülményeknek, a sorsnak és az időszakos lelki hangulatnak? A költő mutatson rá a bajokra, fakadjon ki a rossz ellen keserűen, de legyen hangjában vizagszatoló, lopakodóki jelellébe egy-egy rezgő esillagfény. Rudnyánszky tételődése nem mindig ilyen. A XIX század győtrő kétség a nemzet és emberiség sorsán; *A csigédés* órájában sötét pessimizmussal azt vallja, hogy születni bűn, meghalni gyönyör; *Ilyen A költők sorsa*, a *Magány*, a *Céltalanság*, különösen pedig *Az elátkozott*, mely saját sorsának komor vizsgálat. Minő jól eső hangon van írva ehhez képest *Az élet álma* nagy eszmékről, szebb világról, mely álomba a költészet szenderíti el; vagy a *Vándor uton*, melynek fájdalma családja gyöngéd szeretetében simul el; vagy az *Éj a Duna*-n, esendes megnyugvás egy szép eszmében, s

főkép *Az élet*, ez a szép és komoly bölcselme, mely mintha ellensúlyozná a költő összes pessimizmusát. S itt a helye, hogy a költő „Nyár-ának fényéről is szóljak. Rámutatok az *Ének*, az *Isten*, *Ünnapunkhoz*, *A karácsonyra*, az *Öröklet* című darabokra, s ha elolvasod őket, szíves olvasóm, be fogod látni velem együtt, hogy költőnk nyarának ragyogó fénye a hit:

Hatalmas Isten
Megtadta értelm
Hogy erős hitnek
Áldva díszesnek.
Nem jár a szégyenség.
Nem gyórt a kétség,
Ha Te vagy velem. (Ének.)

A mi költőnknek — hála Isten! — bölcsesség érzéke van annak megsejtéséhez, hogy a vallásos érzelm milyen gazdag forrása a poesisnek; föl is használja ezt a forrást, nem rejti el, nem szégyelli lelkének ezt az el nem nyomható érzelmét. Pedig ma nem divatos dolog költeményben imádkozni; a modern poéta nem ismer Istent, vagy ha szól róla, bizon nem ismerünk rá benne szivünk Istenére. Rudnyánszky költészetének egyik leg-nemesebb vonása ez az egyetemes érzelm, s mert kérezem költeményeiből lyrájának ösztinteségét, hiszem, hogy vallásossága abból a forrásból buzog föl, melyből minden darabja,

Pintér Kálmán.

közgyűlést, melyre az egyes tagjai tisztelettel meghívattak. E közgyűlés tárgyai: az elnök és alelnökök választása, továbbá elnöki és pénztári jelentések és esetleges indítványok. Az elnökök.

— **A lajossimzei vasút ügyének tárgyalására kiküldött bizottság** tegnap délután ülést tartott, a melyen elhatározta, hogy a közgyűlésnek azt fogja ajánlani, hogy a 490,000 forintból előterjesztett költségvetésnek 35%-ét törzsszervényekben átvette, azonban aképen, hogy az adandó összeg a város javára számítassék, — de 150 ezer forintnál többet a város semmi esetre sem ad. Ha 490 ezer forintba nem kerül, akkor a város aránylag kevesebbet fizetne. Nem tartózkodunk nyíltan kimondani, hogy ez csupán mézes madzag, — de nagyon keserű. Tényleg t. i. úgy áll a dolog, hogy egy konzortiumnak van az építés felajánlva, a mely konzortium és a társulat között a nyilvános verseny kizárásával kötötték az építési szerződést, sőt az már valószínűleg is van köztve, különben aligha áldozott volna a társulat az előmunkálatokra. No már azt felteheti, hogy egy monopoliomot gyakorol, verseny nélkül álló társulat a maga jó szándékából engedjen, ahogyan nagy adag jöbismenés kell, de ezt komolyan venni nem lehet. Így eshetik meg aztán, hogy míg más városi vállalatok kilométerenként 18—19 20 ezer forintba kerültek — a kecskeméti lajossimzei vasút be fog kerülni kilométerenként 27,000 forintba.

— **Primitia.** Szép és meglehetősen ünnepnek volt színhelye f. hó 7-én a helybeli Ferenczrendiek temploma. E napon mutatta be első sz. mise-áldozatát n. M. S. V. Viktor végeztet theológus, ferenczrendi áldozár. A mauductori funkciót főt. Erdős Aurél házfőnök végezte, az alkalmi szónoklatot pedig n. Toldy Péter házi másodfőnök tartotta.

— **Kinevezés.** A pénzügyi közigazgatás szervezése folytán Talapkovics V. az 1. oszt. pénzügyi titkár, a helybeli illetékeszabási hivatalnak köztisztviselőben álló főnöke pénzügyigazgatóvá nevezett ki. E kinevezés folytán az új pénzügyigazgató eltávozik városunkból, hol 14 évig működött nehez, sokszor igen kényes állásában, melyet példányosru odaadással és pártatlan buzgósággal töltött be. A volt titkár távozását a legészintebben fájjaljuk, de sajnálni fogják mindnyájan, kik vele akár a hivatalban, akár pedig azonkívül érintkeztek. Lekötötte modora, igazságszavával, nem különben társadalmi szereplésével általános becsülés és szeretetben részesült. Előléptetésében, melyet minden protekczió nélkül csak is érdemtelten szorgalmának és tehetségének köszönhet, a becsület, lelkiismeretes munkásság és szorgalom méltánylást látjuk. Osztint gratulálunk azért előléptetéséhez és kívánjuk, hogy új, sokkal magasabb, de nagy felelősséggel járó állásban is oly osztatlan tiszteletben, szeretetben részesüljön és oly sok jó emberei és barátai legyenek, mint nálunk!

— **Kinevezés.** Dr. Kiss János, helyi jogakademiái tanár a békésgyalui kir. ügyészeghez alügyésznek nevezett ki. Kinevezetése alkalmából fogadják legjobb kívánatainkat!

— **Az új egyforintosok folyó hó 13-án adtak át a közforgalomnak.** Magaságban körülbelül egy, szélességben fél hüvelyknyivel kisebbek a jelenleg forgalomban levőknél s színük is különböző, a menyenyiben a mostani egyforintosok sötétkék színnyomatuk barna alapon, az újak pedig zöldeskék alaplappal vannak ellátva. Jellemző különbség továbbá az, hogy az új egyforintosoknak külön e célra gyártott papírbáza sőt szórásalak vannak beágyalva, a mi lehetetlenné teszi az új államjegyeknek fényképezési úton való utánzását. Maga az új egyforintosoknak rajza főleg három irányban különbözik a mostani egyforintosokétól. Az egyik különbség az, hogy az új egyesnek magyar oldalon a király arczképe a nézőnek baljára, a német oldalon jobbjára tekint, míg az eddigi egyforintosoknak mind a két oldalon jobbra tekintett. Az eddigi egyeseken továbbá a felső és alsó rajzreszek oszlopokkal vannak összekapcsolva. Ezen oszlopok helyét az új államjegyeken növénylevél- és gyümölcssoportok (körte, szőlő, dinnye stb.) foglalják el. Leginkább szembeötöl a harmadik különbség: A mostani egyesek alsó részén vonaldiszítésé zárt két hosszégyesű tartalmazsa annak felemelését, hogy az államjegyek kiadása az ellenőrző országos bizottságok felügyelete alatt áll, s hogy a jegyek utánzása a törvényes büntetés alá esik. Az új jegyeken az utóbbi pont a legalsó szélsőszélre szorult s a mostani jegyek két hosszégyesűből közepén egy kerekded diszítésé foglalt felirat szól az ellenőrző-bizottságok felügyeletéről. A magyar oldalon e felirat balján, a németen jobbján meztelen szárnyas gyermekalak látható, kezében palmaággal. Erdesek az, hogy ez a gyermekalak a magyar oldalon ül, a német oldalon térdel,

a mely külmbőség előreláthatólag nem egy tréfás magyarázatra fog alkalmat szolgáltatni.

— **Hymen.** Dr. Kiss János, volt jogakademiái tanár, az e napokban Békésgyalui kinevezett kir. alügyész e hó 8-án eljegyezte Szeles Aranka k. a. t. városunk hölgyközönségének egyik legkedvesebb alakját. Osztint kívánunk tartós, zavartalan megérdemelt boldogságot és frigyere! Ezen eljegyzésről a következő jelentést tettük: Kiszjátzi Szeles Kálmán és neje jelenik, miszerint leányuk Aranka Dr. Kiss János kir. alügyész által eljegyeztetett. Kecskemét, 1889. Július 8.

— **A helyben állomásozó Mollináry-zászlóalj** f. hó 17-én távozik városunkból új állomásra Budapestre. E zászlóalj, mely három évig volt városunkban, nem is tér ide vissza, mert új zászlóaljjal válták fel. Osztint sajnáljuk, hogy a Mollináry-zászlóalj derek tisztikara tőlünk megvált, mert e tisztikar mindig bebizonyította, hogy a katonai szellem fenntartása, ki nem zárja azt, hogy a katonaság a polgársággal a legjobb egyetértésben és barátságban ne éljen.

— **Népmozgalmi kimutatás.** A rendőrségi hivatal kimutatása szerint Június hó 30-tól július hó 6-ig született 24 gyermek; ezek közül 13 fiú, 11 lány; halva született 3 gyermek, ez idő alatt elhalt 20 egyén szaporul 4.

— **Színészet.** Pesti Ithász Lajos színigazgató, kit városunk közönsége társulatának itteni működéséből előnyösen ismer, f. évi augusztus és szeptember hónapokban a Grossinger-féle házban fellépett színikörben válogatott műsorral színelőadásokat akar tartani. Az igazgató törekvéseit a közönség pártfogásába ajánljuk.

— **Bucuzás.** A következő sorok közlésére kértünk fel: „Mintán ismerősem és barátam mindegyikétől személyesen el nem búcsúzhattam: teszem ezt ez úton és kérem öket, hogy tartsanak meg továbbra is szives barátságukban és jó emlékekben. Hödl Felix, cs. és kir. kapitány.”

— **A kecskeméti takarékpénztár-egyesületnél** a kamatbél kézi zálogkönyvök és kereskedelmi váltók után 6 $\frac{1}{2}$ „-ra szállítottak le.

— **Nyilvános számadás.** A kecskeméti polgári dalkör július hó 7-én megtartott nyári mulatságán belépti jegyekből befolyt 235 frt 30 kr., felülizetéséből 29 frt 70 kr. összesen tehát bevétel volt 265 frt, a kiadás 103 frt 36 kr., tiszta jövedelem e szerint 161 frt 64 kr. Felülizetési szívek voltak: Kisfaludi Liphay Pál 20 frt, Lestár Péter 20 kr., Vida József 20 kr., Tóth László 20 kr., Kiss Mihály 20 kr., Rosenfeld Mór 20 kr., Gröber József 20 kr., Bozó László 40 kr., Mányoki Imre 40 kr., Varga Kálmán 20 kr., N. N. 20 kr., Koczás N. 10 kr., Vang János 40 kr., Dankó László 20 kr., Késmárski N. 20 kr., Tényi Sándorné 20 kr., Farkas N. 20 kr., Festő N. 20 kr., Bali L. 20 kr., Zsigmond N. 20 kr., Mészáros L. 20 kr., Grósz Kálmán 20 kr., Tóth Lajos 20 kr., Khon N. 60 kr., Grósz Gáspár 1 frt. Úgy a fentnevezett nagylelkű felülizetőknek valamint a zeneelőadások közreműködött urainak hálás köszönetet mond a rendező bizottság.

— **Öngyilkossági kísérlet.** Gyulai István helybeli lakos koresmáros, ki a helybeli kir. törvényszék birtónéban azon okból, mintah az 1877. évi augusztus hó 19-én elhunyt Merász István öt tette volna el lábálól fogva van folyó hó 11-én délután 3 $\frac{1}{2}$ órákor egy ágyterítőt melyet nyaka körül tekert megakarta magát folytani, a felügyeletére rendelt fogházi őrző azonban ideje korán észrevette, s a gyorsan alkalmazott orvosi segítségnek sikerült a már félig másvilágon levő öngyilkosjelöltet az életnek visszaadni.

— **Az uszorsák halála.** Mint minden városnak, úgy nekünk is voltak, de vannak bizonyos speciálisainak. Hymenel díszkedhetünk még csak pár hónappal ezelőtt egy hirdett uszorsák személyében, ki most az évtizedeken keresztül kiuzsorászkodott 60—120 percents babérjait kipihenni — a fővárosra költözött, de valószínű, hogy úrrelmeivel ott is boldogítja a rászoruló emberiségét. E híres firma eltávozásáról annak idejében nem is vettünk tudomást, nem is kívántunk neki szerencsés útát, pedig megérdemelte volna, mert nagyon, de nagyon sok embert tett tönkre. Azonban nálunk hagyta egy Góliát terméti „kiskörű” esemétjét, ki úres óráiban gabonakereskedéssel is foglalkozik, ha t. i. jövedelméből „üzletet nem tud csinálni”. Az uszorsák esemeteje a múlt héten, mint halljuk, tisztálkodni kívántozott és e célra kiment a székítő két krajczáros népfüldőbe. Hogy miért választotta éppen a kétkrajczáros füldőt, azt talán az ő „üzleti szellem” tudná megokolni, de valószínű, hogy ott, a népfüldőben is klienséket akart fogni. De most az egyszer megjárta. Dacára óriási termének — de talán a felbértet lelkiismeret furdalásainak sulya alatt — a füldőben szédülés fogta el és kevésbe mult,

hogy a székítőba bele nem fult. A füldő felügyelő szolgálja mentette meg drága életét. Az uszorsák meg is jutalmazta a szolgát két krajczárral, mert ennyire takálta megmentési munkáját és talán saját életét is!

— **Az iparos tanoncz- és segédmunkakiallítás rendező bizottság** f. hó 9-én gyűlést tartván: ezen pénztári kimutatás a helyi lapokban közé tétetni határozottak. Az 1889. évi tanoncz- és segédmunkakiallítás pénztári kimutatása. Beétel: Az 1888. évi kiállításról fennmaradt 4671, ez összegnek tökécsített kamata 2 frt; adományok útján bevált; készpénzben 52 frt, 2 db. es. kir. arany 11 frt, 6 db. 10 fikos arany a 470 összesen 2820 értékek; kiállítás napi jegyekből 7350, felülizetések-ből 11 frt, az ipariskolai költségvetésben e célra felvett 100 frt. Összesen 324 frt 41 kr. Kiadás: Próbák kiadások: 329, falragaszokért 150, öröknek 6 frt; a munka átvétel és napi pénztár kezelésért 15 frt, állványok készítése, jegyzés stb. szolgálatokért 10 frt, az iparegyeteli szolgálat 4 frt, papír toll stb 116, nyomtatványokért számla szerint 1830; tanoncz jutalmadik: 131 frt, segédek jutalmadik: 37 frt. Összes kiadás: 227 frt 25 kr. A jövő kiállításra maradt: 9716. Főösszeg 324 frt 41 kr. Kecskemét, 1889. június 30-án Pataky Imre mk. kiállítási pénztárnok. Ezen számadás a kiállítás rendező bizottság 1889. évi július 9-én tartott ülésében megvizsgáltatván, jóváhagyott. Győrffy Balázs mk. biz. elnök. Tormássy Sándor mk. biz. jegyző.

— **Tüz.** Folyó hó 19-én éjjeli 10 $\frac{1}{2}$ órákor Szabó Rozália 9. t. zsinorúta 158. sz. alatti nádas tetője lakháza eddig ki nem deríthetett ok folytán kigyulladt, s mikorra a tüzoltóság a helyszínre érkezett, a tüzfalat nélkülözö tetőzetéről a tűz a szomszédos Csáki Pál tulajdonát képező 157. számú épületet is elborította s néhány percz múlva lángban állott a Harmat Elek 241. számú s Körös József 240. számú nádfelüli lakháza is; s csak a városi tüzoltósággal verseny polgárság egyikezetének köszönhető, hogy a tüzvész tovább nem terjedt, a menyenyiben a 239. számú telken levő s már kigyulladt istálló épületet csak nem kézzel tépte szét. Három árai megfeszített munka után sikerült végre a tüzet eloltani. Az épületek közül egy sem éget be. A 158., 157. és 241. számú házak az első magyar általános biztosító társaságnál, a 240. számú pedig az Adriai biztosító intézetnél volt 350 frt., 300 frt., 250 frt és 200 frt erejéig tüzkar ellen biztosítva. Elismerés illeti a jelen tüzesetnél kifolyólag Bastoria Gothárd felső kerületi kéményseprő iparost, ki segédével s tanonczával a vég helyén a városi tüzoltóságunk mindvégig segédkezett, dacára hogy nem az ő kerületében volt a tűz, ellenben ezúton is felhívjuk a rendőrkapitányság figyelmét Derosényi István alsókerületi kéményseprőmester hanyagságára, ki a jelen tüzesetnél nemcsak hogy maga meg nem jelent, de segédjei közül sem láttunk egyet is, pedig tudtukkal a kéményseprőknek ép úgy kötelességük a tüznél megjelenni s ott segédkezni, mint a városi tüzoltóságnak.

— **A Magyar Szemle irodalmi pályázata.** A Magyar Szemle, ez a Rudnyásky Gyula jeles költőnk szerkesztésében és Kacszyvsky Lajos kiadó tulajdonában megjelölt szépirodalmi hetilap legújabban ismét két pályázatot hirdet, és pedig: I. Eredeti költeményre, mely lehet dal, oda elégia, ballada, románcz, tanköltemény vagy szatira. Jutalma egy darab 20 frankos arany. II. Kiseb humoros beszélykére, mely $\frac{1}{2}$, esetleg 1, legfeljebb 2 nyomatot írve terjedhet. Jutalma egy darab 20 frankos arany. A pályaművek jelítség levélke kíséretében idegen kézzel s a papiroknak csak egyik oldalán írva 1889. évi augusztus 1-ig a Magyar Szemle szerkesztőségébe küldendők be. A jutalmat mindkét pályázatnál okvetlenül kiadják és a jutalmazott pályaműveken kívül a megdíszettek is a Magyar Szemlében fognak megjelenni. A Magyar Szemlé, ezt a kitűnő szépirodalmi hetilapot máskülönbben is igen melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Rendkívül gazdag változatos és becses tartalmú, közleményei nagyérdékek és élvezetet nyújtanak, a mit még fokoz 5—10 ügyes talány szórakoztatja a közönséget s a szerkesztőség hetenkint 3—6 becses jutalmat sorsol ki a megfejtők közt. A Magyar Szemle figyelmé mindenre kiterjed s pompás tartalmának szépirodalmi olvasmányai mellett a társadalmi életéről is hű képet, szellemes rajzot ad.

— **Fain!** — Széző tréfák. — Sojatzközleg elmondja Seifensteiner Salamon. (Budapest, Singer és Wolfner kiadása). A Dob-útasnak tünődéseiről híres bölcselője önálló kötettel lépett a könyvpiazzra. Országos híradó sora, a király-útezi Spitzig Izeg liquidálva: a régi jeles firma teljes hitelével s előzlapijával maga lépett ki a

piaczra Seifensteiner Salamon. Seifensteiner Salamon szerénységéből krajczárosnak nevezte magát, holott talpra esett öletekben, elmékedő és mindig elmes mondásokban, politikai és társadalmi kérdéseket fejtegető és mindig találó szentenciákban nem is nagykereskedő, hanem valóságos gyáros. A magyar közönségnek kedvelt udvari szállítója. Két évtizeden át szállított jeles czikkie ország-szerzte ismeretessé és népszerűvé tették nevét. Ő volt az, ki a tábla-bíró, jurátos, czigány-stb. adomák mellett a valódi zsidó adomákat meghonosította és megkedvelte. A most kiadott jeles adomagyűjtemény minden egyes darabján rajta van az ő szellemességének védjegye. Ha itt-ott mégis találkozik egy-egy tréfája, mondása, a mely ismerősen tűnik fel, az nem von le semmit a gyűjtemény érdeméből, sőt ellenkezőleg, még öregbíti azt, a mennyiben rámutat a forrásra, a honnan származott. És hogy közzájón forog, az bizonyítja legjobban, hogy jónak kell lennie. A néhány ilyen régebbi adomá csak arra szolgál, hogy újabb, még eddig ismeretlen testvéreit bevezesse a nagy világba. Mindannyian meglátszik, hogy jó családból valók: csipősek, jellemzők és kacagatók. Az adomák mellett Seifensteiner-nek számos tünődése és okoskodása foglal helyet. A magyar közönség szereti a jó anekdotákat, a jelen kötet pedig a javát foglalja magában. Nyáron utazásra, kirándulásra legalkalmasabb könyv, mert mulatságos tréfái, tőrül metszett humorra, pattogó élcei megrövidítik az utat, és az úti társak üres beszédeit elhárítja. Telen pedig borkoresolányak vagy tea mellé, akár csak egyesnek, akár pedig egy nagy társaságnak földerítésére, kiválóképer alkalmasok. Jelen kötet első kötete egy egész eyclusnak, melyet Csieseri Bors állít bevez. Ez a név is elég biztosíték arra, hogy a mit a nagy közönség elé visz, annak van ize, sava-borsa.

GAZDASÁG.

A homoktalaj mély művelése. Még mindig nagyon el van terjedve az a nézet, hogy a homoktalaj mély művelésének semmi haszna nincs, sőt sokan azt állítják, hogy csak a termékenységet csökkentik vele. Tagadhatatlan, hogy ha a homoktalajt nagyon meglazítjuk, ezzel nem használunk, hanem ártunk neki; csakhogy a talajnak nagy mértékben való meglazítása és a mély művelés közt nagy különbség van. Még azt is megengedjük, hogy homokos talajon a szántást lehetőleg korlátozzuk, de azért mégis azt mondjuk, hogy hasznos dolgot végez az, a ki a homoktalajt mélyen megműveli. A homoktalajban ép úgy győlemben kell venni a fizikai tulajdonságokat, mint más talajokban, és épen a homoktalajnak legfontosabb tulajdonsága az, hogy mély művelés következtében a légkörből a tápanyagokat könnyebben felveheti és leköttheti. Ha általánosságban tekintjük ezt a dolgot, azt kell mondanunk, hogy a homoktalajnak csak kis mértékben van meg ez a tulajdonsága és hogy a felületesen megművelt talajban majdnem teljesen hiányzik. De egészen másképp áll a dolog, ha a mélyben fekvő réteget tekintjük, mert a felületesen megművelt talajra a levegő, szél és nap oly közvetlenül hatnak, hogy a meglevő értékes alkatrészek nagyon gyorsan eltűnnek. De még azt is tekintetbe kell vennünk, hogy felületesen megművelt homoktalajban a növény gyökerei, úgy a hőmérsékletet, mint a nedvességi viszonyokat illetőleg hirtelen és nagy változásoknak vannak alá vetve. Az is a mély művelés mellett szól, hogy a mélyen megművelt földön át a levegő és ennek alkatrészei könnyebben lejuthatnak az alsó rétegekbe, miközben a levegő párja megsűrösödik, valamint az is, hogy a mélyen megművelt földben a növények gyökerei sokkal mélyebben lenyulhatnak, a hol nemcsak több nedvességet találunk, hanem a hőmérséklet sem változik annyira. Tagadhatatlan, hogy a földművesgazda köztöttebb vagy humusztalmú földdel a homoktalaj termékenységét is fokozhatja; de teljesen soha sem fog ez neki sikerülni. Ezért újabb időben a homoktalajt is sokkal mélyebben kezdik művelni, s hogy ez a homoktalaj termőképessége javításának legjobb módja, azt az elért kitűnő eredmények legjobban bizonyítják. Megjegyzendő azonban, hogy ha teljes eredményt akarunk elérni, akkor nem szabad csupán a mély művelésre szorítkoznunk, hanem meg is kell a talajt jól trágyáznunk, mely célra a kainit és foszfátsót legalkalmasabb trágyaszerek.

MOZAIK.

Miért beszédesebbek a nők? — Mulatságosan magyarázza meg egy angol író. A nők tudvalevőleg a férfiak oldalbódjából teremtek, a férfiak pedig földből. Ne esdálkozoznak hát — úgy mond — azon, hogy a nők többet beszélnek. Tessek csak egy zsákba csontokat tenni s megrázni, hogy zörög az, míg a földdel teli zsákok rázhatják akár meddig, alig hallatszik a zörgés!

